

Prozodické vlastnosti litevštiny

Litevská slabika

Litevská slabika povinně obsahuje alespoň jeden vokál. Samotný konsonant slabiku není schopen vytvořit. Slabika je dlouhá, pokud obsahuje dlouhý vokál, dvojhlásku nebo jednu z 16 smíšených dvojhlásek „sonora + vokál“ (*al, am, an, ar* etc.). Slabika je krátká, pokud obsahuje krátký vokál.

Přízvuk

Litevský přízvuk je volný: může být na kterékoliv slabice ve slově. Poloha přízvuku se během ohýbání může (ale nemusí) měnit a tyto proměny jsou individuální vlastností dotyčného slova, nikoliv ohýbacího vzoru (deklinace, konjugace), ke kterému ono slovo patří. Několik příkladů:

<i>stalas</i> (stůl)	<i>kamienas</i> (kmen)	<i>žuvis</i> (ryba)
N. sta-las	ka- mie -nas	žu- vis
G. sta-lo	ka- mie -no	žu- vies
D. sta-lui	ka- mie -nui	žu -viai
A. sta-lą	ka- mie -ną	žu -vį
I. sta- lu	ka- mie -nu	žu-vi- mi
L. sta- le	ka- mie -ne	žu-vy- je
V. sta-le	ka- mie -ne	žu- vie

<i>daryti, daro, darė</i> (dělat)	<i>duoti, duoda, davė</i> (dát)
aš dar- au	duo -du
tu dar- ai	duo -di
jis, ji da -ro	duo -da

Poloha přízvuku je zásadním faktorem litevského slova a má fonologickou funkci, tzn. slova se mohou lišit pouze polohou přízvuku – přízvuk je v litevštině významotvorný.

giria (*chválí*) **giria** (*les*)

puta (*pěna*, Nom. sg.) **puta** (*pěna*, Voc. sg.)

dienos (*den*, Gen. sg.) **dienos** (*den*, Nom. pl.)

kasa (*ryje*) **kasa** (*cop*)

karti (*věšet*) **karti** (*hořká*)

Intonace

To je způsob artikulace dlouhých přízvučných slabik.

Rozlišujeme intonaci stoupavou a klesavou. Při stoupavé intonaci intenzita hlasu během vyslovování přízvučné slabiky stoupá. Při klesavé intonaci intenzita hlasu během vyslovování přízvučné slabiky klesá.

Stoupavá intonace: šau**uu**k (*křič*); lau**uu**k (*přič*); kal**ll**tas (*vinen*)

Klesavá intonace: š**aa**auk (*střílej*); la**aa**auk (*čekej*); ka**aa**altas (*dláto*)

Intonace je v litevštině významotvorná: může sama o sobě rozlišovat dvě slova.

Příklad:

Klesavá intonace (tzv. akut): šáuk; láuk; káltas

Stoupavá intonace (tzv. cirkumflex): šaũk, laũk, kaĩtas

Krátká slabika může nést přízvuk, ale nemá žádnou intonaci. Pro odborný zápis v tomto případě se používá znak „gravis“, např.: rankà (*ruka*).

3.2. Cvičení:

Labà dienà!		Kaĩp Júsų vaĩdas?	
Lābas!		Kaĩp Júsų pavardẽ?	Viso gẽro!
Sveĩkas!	Màno vaĩdas...	Kaĩp tàvo vaĩdas / pavardẽ?	Viso lābo!
Sveikà!	Màno pavardẽ...	Kóks Júsų vaĩdas / pavardẽ?	Sudiẽ!
Sveiki!	Àš esù...	Kóks tàvo vaĩdas / pavardẽ?	Iki pasimātymo!
Sveĩkos!		Kuõ Jūs vardù/pāvarde?	Iki!
Lābas rýtas!		Kuõ tù vardù/pāvarde?	Labānaktis!
Lābas vākaras!			

